

Türkiye'de Meydana Gelen Ölümlü İş Kazaları

Hüseyin CEYLAN¹

Öz

İş kazaları ve meslek hastalıkları; hem devletler hem de işverenler açısından önemli bir sorun olmakla beraber, bu problemin asıl mağdurları çalışanlardır. Uluslararası çalışma örgütüne (ILO) göre Dünya'da her gün 7500 çalışan güvensiz ve sağlıksız çalışma şartlarından dolayı ölmektedir. Bu ölümler Dünya'daki toplam ölüm vakalarının %5 ila %7'ini teşkil etmektedir. Buna ilaveten yine ILO'ya göre iş kazası ve meslek hastalıklarından dolayı ölen çalışan sayısı yıldan yıla artma eğilimindedir. Ayrıca her yıl 374 milyon çalışan iş kazası kaynaklı ölümcül olmayan yaralanmalara maruz kalmaktadır. İş ile ilgili ölüm vakaları açısından Türkiye'nin performansına bakıldığında maalesef iç açıcı bir durum söz konusu değildir. Ölümlü kaza sıklığı açısından Avrupa Birliği ülkeleriyle (EU-28) kıyaslandığında en kötü performansı sergilediği, ILO'ya veri bildiren ülkeler ile kıyaslandığında ise Hindistan ve Rusya'dan sonra en kötü üçüncü performansı sergilediği görülmektedir. Bu çalışmada iş kazalarının insani boyutuna dikkat çekmek amacıyla 2019 yılında Türkiye'de meydana gelen ölümlü iş kazaları, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Meclisi verileriyle analiz edilmiştir. Ayrıca 2012-2019 yılları arasında Türkiye'nin İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) verileri incelenerek, 6331 Sayılı İSG Kanunu'nun kazaları önlemedeki etkisi değerlendirilmiştir. Son olarak ölümlü iş kazalarına çözüm olarak yeni bir model önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ölümlü İş Kazaları, Kaza Analizi, Türkiye

Fatal Occupational Accidents in Turkey

Abstract

Although occupational accidents and work-related diseases is an important problem for both states and employers, the real victims of this problem are employees. According to the International Labor Organization (ILO), 7,500 workers die every day in the world due to unsafe and unhealthy working conditions. These are (deaths) constitute 5% to 7% of the total death cases in the world. In addition, according to the ILO, the number of employees who die due to work accidents and occupational diseases tends to increase from year to year. In addition, every year 374 million employees are exposed to non-fatal injuries from occupational accidents. When referring to Turkey's performance in terms of work-related fatalities, unfortunately, there is no heartwarming situation. In terms of the fatal incidence rate of occupational accidents, it is seen to have the worst performance compared to the European Union countries (EU-28), and the third worst performance after India and Russia when compared with the countries reporting data to the ILO. In this study, fatal occupational accidents occurred in Turkey are analyzed which were happened in 2019 in order to draw attention to the human dimension of work-related accidents by using the data of Health and Safety Labour Watch Assembly (HSLWA). Also the effectiveness of the Law No. 6331 on Occupational Health and Safety has been evaluated by examining Occupational Health and Safety (OHS) data of Turkey between the years 2012-2019. Finally, a new model has been proposed as a solution to fatal occupational accidents.

Keywords: Fatal occupational accidents, Accident Analysis, Turkey

¹ Kırıkkale University, Kırıkkale Vocational High School 71450, Yahşihan, Kırıkkale, TURKEY
*İlgili yazar / Corresponding author: husceylan@hotmail.com

1. GİRİŞ

İş kazaları ve meslek hastalıkları, tüm ülkeler açısından önemli bir problem olmakla beraber sağlıklı bir İSG mekanizmasının oluşturulduğu ülkelerde bu sorun büyük bir oranda çözülmüştür. İş kazaları ve meslek hastalıkları;

- Olumsuz çalışma koşulları,
- İşe uygun insan seçmeme,
- Çalışanlara yeterli İSG eğitimini vermeme,
- Çalışanları olağandan daha hızlı çalışmaya zorlama,
- Çalışanları yasal sürelerin üzerinde çok çalıştırma,
- Makine ve diğer donanımlara yeterli bakımı yapmama,
- Denetim eksikliği,
- Uygun kişisel koruyucu donanımların veya makine koruyucuların olmayışı,
- İnsan unsurunu göz ardı etme,

gibi pek çok nedenden kaynaklanabilir. İSG çalışanları ise bu nedenleri ortadan kaldırarak;

- Çalışanları iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korumak,
- İşletmeleri korumak,
- Üretimin devamlılığını sağlamak,
- İş kazalarından kaynaklanabilecek çevre zararlarını önlemek,
- Kaliteyi, üretimi, verimliliği, kârlılığını artırmak,

gibi pek çok hedefe ulaşmaya çalışırlar.

Tüm dünyada iş kazaları ve meslek hastalıkları kayıt altına alınır. Bunun temel nedeni, iş kazaları ve meslek hastalıklarının nedenleri bulmak, gerekli düzeltmeleri yaparak benzer olumsuzlukların tekrarlanması önlemektir. Kaza raporları hem işletme düzeyinde, hem de ulusal düzeyde analiz edilir. İşletme düzeyinde yapılan analiz o işletmenin risk üreten tehlike kaynaklarını ortaya çıkarmayı amaçlarken, ulusal veri tabanı üzerinde yapılan analiz ulusal düzeyde İSG mekanizmasının aksayan yönlerini bulmaya ve karar alıcılar için güvenilir bir karar destek sistemi oluşturmayı amaçlar. Bu amaçla, bu çalışmada 2019 yılı ölümlü iş kazaları analiz edilmiştir. Ayrıca 2012 yılında yasalanan İSG kanununun sonuçlarını görmek için 2012-2019 yılları arası İSG verileri incelenmiştir. Son olarak ölümlü iş kazalarına çözüm üretecek şekilde yeni bir model önerilmiştir.

2. TÜRKİYE'NİN İSG GÖRÜNÜMÜ

6331 sayılı kanun gereği Türkiye'de iş kazaları ve meslek hastalıkları üç iş günü içerisinde İSG Kâtip programı üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) işveren tarafından bildirilmektedir. SGK istatistik yıllıklarından derlenen ve 2012 ile 2019 yıllarını kapsayan 8 yıla ait resmi İSG verileri Tablo-1'de verilmiştir. 2020 yılına ait SGK istatistik yılı henüz açıklanmadığı için bu çalışmada değerlendirilmeye alınamamıştır.

Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesi kapsamında İSG alanında Türkiye özellikle 2003 yılından itibaren pek çok adım atmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır;

- 2003 yılında 4857 Sayılı İş Kanunu kabul edilmiştir. 2012 yılında çıkarılan İSG Kanunu'na kadar İSG mevzuatı iş kanunlarımızın içerisinde bir bölüm olarak bulunmaktaydı. 4857 Sayılı İş Kanunu'yla beraber, bazı sektörlerle sınırlı olsa, ilk defa **Risk Değerlendirmesi** mevzuatımıza girmiş oldu. Risk değerlendirmesi, daha iş kazası ya da meslek hastalığı vuku bulmadan sistemin tehlike arz eden unsurlarını bulup bunları izale edecek tedbirleri almak suretiyle proaktif bir şekilde bu olumsuzlukları ortadan kaldırmayı hedeflemesi açısından önemlidir. Dolayısıyla 2003 yılında Türkiye'de modern İSG yaklaşımları kullanılmaya başlanmıştır.

Tablo 1. 2012-2019 Yılları İçin Türkiye'nin İSG Verileri

Yıl	İş Kazası Sayısı	İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayısı	Meslek Hastalığı Sayısı	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Vakası Sayısı
2012	74487	744	395	1
2013	191389	1360	351	0
2014	221366	1626	494	0
2015	241547	1252	510	0
2016	286068	1405	597	0
2017	359653	1633	691	0
2018	430985	1541	1044	0
2019	422463	1147	1088	0

- 2004 yılında sağlık, güvenlik ve çalışma ortamına ilişkin 155 Sayılı ILO Sözleşmesi kabul edilmiştir. Gerek işletme gerekse ulusal düzeyde İSG mekanizmamız bu sözleşmeye dayalı olarak tesis edilmektedir.
- 2006 ve 2009 yıllarında İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan iş müfettişlerinin sayısı ciddi oranda artırılmıştır. Bu sayede yıl içerisinde daha fazla işletmenin İSG mevzuatı açısından denetlenmesi mümkün olmaktadır.
- 2009 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM) tekelinde olan iş güvenliği uzmanlığı ve iş yeri hekimliği eğitimi verme tekelini ortadan kaldırmış, bakanlıkça yetkilendirilen ticari eğitim kurumlarına ve Üniversitelere de bu eğitimleri düzenleme hakkı verilmiştir. Bu sayede özellikle piyasada eksik olan A sınıfı iş güvenliği uzmanları ve İş Yeri hekimlerinin yetiştirilmeleri sağlanmıştır.
- 2009 yılında devletin, işverenlerin ve çalışanların temsil edildiği "Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi" kurulmuştur. Türkiye'de İSG açısından en üst yasal organdır. Konsey, ülke genelinde İSG ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmaktadır.
- 2012 yılında 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. İSG ile ilgili mevzuatın tek bir kanun çatısı altında toplanması devletin bu konuya verdiği önemi ortaya koyması açısından önemlidir. Ayrıca, bu kanuna kadar, sadece sanayiden sayılan ve 50 ve daha fazla çalışanı olan işletmelerde çalışan işçiler İSG mevzuatı kapsamında iken, bu kanunla beraber, tüm çalışanlar (işçi, memur, kendi nam ve hesabına çalışan çitçi/esnaf) İSG mevzuatı kapsamına alınmıştır. Tüm işletmelerde risk değerlendirilmesi yapılması zorunlu hale getirilmiştir. İş kazaları ve meslek hastalıklarının İSG Kâtip programı üzerinden dijital ortamda bakanlığa iletilmesi imkânı getirilmiştir. Bu sayede iş kazaları ve meslek hastalıkları verilerinin hem bakanlığa ulaştırılması kolaylaştırılmış hem de bakanlığın daha etkin bir şekilde veri tabanı oluşturması sağlanmıştır.
- 2014 yılında İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık ile ilgili hükümleri içeren 167 Sayılı ILO Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye'de gerek iş kazası sonucu ölüm vakası sayısı gerekse de iş kazası sonucu ölümlü kaza sıklığı değerinin en yüksek olduğu sektör inşaat sektörüdür. Bu açıdan 167 sayılı ILO sözleşmesinin kabul edilmiş olması önemlidir.
- 2014 yılında Madenlerde Güvenlik ve Sağlık ile ilgili hükümleri içeren 176 Sayılı ILO Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye'de maden sektörü iş kazası sonucu ölümlü kaza sıklığı değerinin en yüksek olduğu ikinci sektördür. Ayrıca ülkeler açısından çok büyük itibar kayıplarına sebep olan çoklu ölümlü iş kazalarının yaşandığı sektördür. Türkiye'de bir kazada en çok ölüm vakasının yaşandığı kazalar maden kazalarıdır. Bu kazalara 2014 Soma Maden kazası ve 1992 Zonguldak-Kozlu Maden Kazaları örnek olarak verilebilir. Soma Maden kazası İSG tarihimizin en ölümcül iş kazasıdır. Kazada 301 madenci hayatını kaybetmiş, 162 madenci ise yaralanmıştır. Zonguldak-Kozlu Maden Kazasında ise 263 madenci yaşamını yitirmiştir. Bu açıdan 176 sayılı ILO sözleşmesinin kabul edilmiş olması önemlidir.

Yukarıda önemli olanları sıralanan bu pozitif adımların neticesinde, özellikle 6331 Sayılı İSG Kanunu sonrasında Türkiye'nin İSG performansında bir iyileşmenin olması beklenirken resmi veriler tam tersi bir durumu ortaya koymaktadır. Tablo 1'deki 2012 verileri İSG kanunu öncesini, 2013 ve sonrası ise İSG kanunu uygulanmaya başladıktan sonraki verileri göstermektedir. Kanunun uygulanmaya başlanmadan önceki yıl Türkiye'de 74487 iş kazası kayda geçerken kanunun uygulandığı 2013-2019 döneminde ortalama 307607 iş kazası kayda geçmiştir. Ayrıca yıllar içerisinde kayda geçen kaza sayısı da sürekli olarak artma eğilimindedir. 2019 yılında kayda geçen kaza sayısı kanun öncesi 2012 yılına kayda geçen kaza sayısının yaklaşık 5,7 katı kadardır. Yine iş kazası sonucu ölüm vakaları açısından 6331 sayılı İSG kanununun öncesi ve sonrası kıyaslandığında 2012 yılında 744 çalışan iş kazası sonucu hayatını kaybederken, kanunun uygulandığı 2013-2019 döneminde ortalama 1424 çalışan hayatını yitirmiştir. Bu durum neredeyse ülkede iş kazası sonucu ölen çalışan sayısının iki katına çıktığını ifade etmektedir.

Meslek hastalıkları açısından İSG kanunu öncesi ve sonrası değerlendirildiğinde, 2012 yılında 395 çalışana meslek hastalığı tanısı konulurken, kanunun uygulandığı 2013-2019 döneminde ortalama 682 çalışana meslek hastalığı tanısı konulmuştur. Harrington Kriterine göre bir ülkede konulması gereken meslek hastalığı tanısı sayısı o ülkenin İSG mekanizmasının sıhhatine bağlı olarak çalışan sayısının binde 4 ila binde 12 arasında değişmelidir (Harrington J.M, Gill F.S, Aw T.C, Gardiner K, 1998). 2019 yılında toplam çalışan sayımızın 22.000.964 olduğu dikkate alındığında meslek hastalığı tanısı konulması gereken çalışan sayısının en az 88.004 kişi olması gerekir. Bu durum Türkiye'de neredeyse meslek hastalıklarının tamamına yakınının kayıt altına alınamadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Meslek hastalığı sonucu ölüm vaka sayılarına bakıldığında 2012 yılında 1 çalışan meslek hastalığı sonucu hayatını kaybetmiştir. SGK açıkladığı verilere göre ise son 7 yılda (2013-2019) hiçbir çalışan meslek hastalığından dolayı hayatını kaybetmemiştir. Yani resmi rakamlara göre, Türkiye meslek hastalığı sonucu ölüm sıklığı açısından Dünya'daki en iyi performansı sergilemektedir. Ancak uluslararası gelen kabul gören ve ILO tahminlerinde de kullanılan yaklaşıma göre meslek hastalığı sonucu ölen çalışan sayısının iş kazası sonucu ölen çalışan sayısından yaklaşık 5,5 kat daha fazla olduğudur (Anonymous, ILO, 2019; HÄMÄLÄINEN P, TAKALA J, BOON KIAT T, 2017). Bu durum, Türkiye'de her yıl yaklaşık 1500-2000 çalışanın iş kazası sonucu öldüğü dikkate alındığında Türkiye'nin meslek hastalığı sonucu ölüm sıklığı verisinin gerçekleri yansıtmadığını göstermektedir.

3. ÖLÜMLÜ İŞ KAZALARININ ANALİZİ

6331 Sayılı İSG Kanunu'nun 14. maddesine göre işverenler, kendi işyerlerinde meydana gelen bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutar, gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili raporları düzenler ve 3 iş günü içerisinde hem iş kazalarını hem de meslek hastalıklarını SGK'ya bildirirler (Resmi Gazete, 2012). SGK ise kendisine iletilen tüm iş kazaları ve meslek hastalıklarını bir veri tabanında toplayarak, istatistik yıllıkları şeklinde araştırmacıların kullanımına sunmaktadır. Bunun dışında 2011 yılından bu yana, sağlıklı ve güvenli bir çalışma hayatı için faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü olan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG) de kendi gayretleriyle Türkiye'de meydana gelen iş kazası sonucu ölüm vakalarını kayıt altına almaya çalışmaktadır (Anonim, 2020). Bu bilgileri iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri, sendikalar, İSİG gönüllüleri ve kazazedelerin mesai arkadaşları ve ailelerinden temin etmektedirler. Türkiye'deki tüm vakalardan haberdar olma imkânı olmadı için açıkladıkları vaka sayısının Türkiye'deki gerçek vaka sayısından daha az olduğunu ifade etmektedirler. İSİG veri tabanında da hayatını kaybeden çalışanların isimleri, cinsiyetleri, yaşları, çalıştıkları sektörler, kazanın olduğu şehir, kaza zamanı gibi pek çok veri bulunmaktadır.

3.1. SGK ve İSİG Meclisi Verilerinin Karşılaştırılması

SGK ve İSİG Meclisi tarafından kayıt altına alınan, 2012-2019 yılları için Türkiye'de iş kazalarından dolayı ölen çalışan sayılarının dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde 2013 yılı hariç, tüm yıllarda İSİG meclisinin daha fazla ölüm vakasını kayıt altına aldığı görülmektedir. 2013 yılı verisi dışarda tutulacak olursa İSİG Meclisi SGK'den yılda ortalama 398 vaka daha fazla kayıt altına almaktadır. İSİG meclisinin tüm ölüm vakalarından haberdar olamayacağı gerçeği de dikkate alınacak olursa resmi SGK verilerinin gerçek durumu tam olarak yansıtmadığı söylenebilir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının eksik bildirimini Türkiye için önemli bir sorundur. Bir değişkeni doğru bir şekilde ölçemiyorsanız, o değişkeni kontrol etme imkânınız da olmaz. İSG veri tabanı bir hastanenin laboratuvarına benzetilebilir. Hastane laboratuvarında ölçülen değerlerin gerçeği yansıtmaması nasıl bir doktorun yanlış teşhis koymasının sonucunu doğurabilirse, benzer şekilde de gerçek durumu yansıtmayan bir İSG veri tabanı da iş kazaları ve meslek hastalıklarına yol açan kök sebeplerin ortaya çıkarılmamasına, konulan teşhislerin isabetsiz olmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle, öncelikle eksik bildirim neden kaynaklandığı araştırılmalıdır. İSİG meclisi verileri SGK verileri kıyaslanmalı, aradaki farklılıklardan hangi vakaların kayıt altına alınmadığı tespit edilmeli, sonrada bu vakaların niçin kayıt altına alınmadığı bulunmalıdır. Bunun dışında sahada çalışan iş güvenliği uzmanları ve diğer İSG profesyonelleri ile görüşülmeli, eksik bildirim ile ilgili olarak onlarında tecrübelerinden faydalanılmalıdır. Ayrıca sendikalar ve çalışan temsilcileri İSG ile ilgili alınacak her türlü çalışmada muhatap olarak alınmalı ve çalışanın destek olmadığı hiçbir İSG faaliyetinin amacına ulaşamayacağı unutulmamalıdır.

Tablo 2. 2012-2019 Yılları İçin SGK ve İSİG Meclisi İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayıları

Yıl	İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayısı (SGK Verisi)	İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayısı (İSİG Meclisi Verisi)	Fark
2012	744	878	134
2013	1360	1235	-125
2014	1626	1886	260
2015	1252	1730	478
2016	1405	1970	565
2017	1633	2006	373
2018	1541	1923	382
2019	1147	1736	589

3.2. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının cinsiyetlere göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir. Bu veriye göre 2019 yılında Türkiye'de 115'i Kadın, 1621'i Erkek olmak üzere toplam 1736 çalışan iş kazalarından dolayı hayatını kaybetmiştir. Ölüm vakaları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, 2019 yılında iş kazası sonucu ölen çalışanların yaklaşık %6'sını Kadın çalışanlar oluşturmaktadır. Bu durumun pek çok nedeni olabilir. Özellikle iş yasası gereği ölüm vakalarının çok yaşandığı ağır ve tehlikeli işlerde kadınların çalıştırılması yasaktır. Yine hukuken hamile ve emzikli kadın çalışanların gece çalışmalarında ve fazla çalışmalarda çalıştırılmaları yasaktır (Resmi Gazete, 2003). Bu tür çalışmalarda kazaların daha sık yaşanması gerçeği erkek çalışan ölümlerinin niye daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca kadınların iş gücüne katılım oranı erkeklere göre daha düşüktür. Buda oransal olarak daha az kadın çalışanın iş kazasına maruz kalmasını ve daha az kadın çalışanın ölmesi sonucunu doğurmaktadır. Yine kadınların özellikle mevsimlik tarım işleri gibi bazı sektörlerde erkeklere oranla daha fazla kayıt dışı çalıştırılmaları, kadın çalışanların maruz kaldığı iş kazalarının daha büyük bir oranda kayıt dışı kalmasına sebebiyet vermektedir.

Tablo 3. İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayılarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	Ölüm Vaka Sayısı
Erkek	1621
Kadın	115

3.3. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

4857 sayılı iş kanununda çocuk işçi "14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış kişi"; genç işçi ise "15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi" şeklinde tanımlanmaktadır. Çocuk ve genç işçilerin çalıştırılmalarıyla ilgili olarak çeşitli yasal sınırlamalar bulunurken, 15 yaşından küçüklerin ise çalıştırılmaları yasaktır (CEYLAN H, 2014). Tablo 4'e bakıldığında, Türkiye'de 2019 yılında 67 çocuk veya genç işçinin iş kazalarından dolayı yaşamını yitirdiği görülmektedir. Bu veri çalıştırılması yasak olan pek çok çocuğun çalıştırıldığını, hem de ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırıldığını göstermektedir. Sonuç olarak, ya iş kanununun ilgili hükümlerini uygulanmamakta ya da yasanın yaptırım gücünün caydırıcılığı bulunmamaktadır. Yoksulluk, eğitimsizlik, bilinçsizlik gibi pek çok nedenden dolayı çalışma hayatına normalden daha erken giren çocukların, iş kazalarından dolayı hayatlarını kaybetmeleri insani değildir.

Yaşlanmayla beraber insanın görme ve duyma yeteneklerinin azaldığı, reflekslerinin zayıfladığı, iskelet-kas sisteminin güç kaybettiği fizyolojik bir gerçektir. Bu nedenle ergonomi bilimi, yaşlı çalışanların ağır ve tehlikeli işlerde, vardiyalı çalışmalarda, gece çalışmalarında ve fazla çalışmalarda çalıştırılmamasını öngörür. Yaşlı çalışanların fazla efor gerektirmeyen, daha ziyade tecrübelerini kullanabilecekleri, fiziksel yapılarına uygun işlerde çalışmaları uygundur. Ancak yasal olarak mevzuatımızda yaşlıların çalıştırılmaması ile ilgili bir kısıt bulunmamaktadır. Bu noktadan hareketle Tablo 4'e bakıldığında 50 yaş üstü 481 çalışanın iş kazası sonucunda hayatını kaybettiği görülmektedir. Hele hele 65 yaş üstü 115 çalışanın hayatını kaybetmiş olması dikkat çekicidir. Bu sonuç tüm ölümlerin yaklaşık %30'unun hâlihazırda emekli veya emekliliği hak etmiş çalışanlarda yaşandığını göstermektedir. Bu açıdan yaşlı çalışanların çalışma koşullarıyla ilgili mevzuatta çeşitli kısıtlamaların getirilmesi gerektiği ortadadır.

Tablo 4. İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayılarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Ölüm Vaka Sayısı
14 Yaş ve Altı	29
15-17 Yaş Arası	38
18-27 Yaş Arası	246
28-50 Yaş Arası	833
51-64 Yaş Arası	366
65 +	115
Yaşı Bilinmeyen	109

3.4. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının İstihdam Biçimine Göre Dağılımı

Türk mevzuatına göre 1 Ocak 2013 tarihine kadar sadece sanayiden sayılan ve 50 ya da daha fazla çalışanı olan işletmelerde çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına tabii iken bu tarihten sonra 6331 sayılı kanunla beraber tüm çalışanlar, bazı istisnalar hariç, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının kapsamına girmiştir. İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı dışında kalan çalışanlar 6331 sayılı kanunda (RESMÎ GAZETE, 2012):

- Türk Silahlı Kuvvetleri, Genel Kolluk Kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatının faaliyetleri kapsamında çalışan silahlı görevliler,
- Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri kapsamında çalışanlar,
- Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına çalışanlar,
- Ev hizmetlerinde çalışanlar,

- Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan iş ve meslek edindirme faaliyetlerinde çalışanlar şeklinde belirtilmiştir.

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının istihdam biçimlerine göre dağılımı Tablo 5'de verilmiştir. Bu veriye göre 2019 yılında Türkiye'de 1433 ücretli çalışan ve 303 kendi nam ve hesabına çalışan yaşamını yitirmiştir. Yani iş kazası sonucu ölenlerin yüzde 83'ünü ücretliler, yüzde 17'sini ise kendi nam ve hesabına çalışanlar oluşturmaktadır.

Tablo 5. İş Kazası sonucu Ölüm Vaka Sayılarının İstihdam Biçimine Göre Dağılımı

İstihdam Biçimi	Ölüm Vaka Sayısı
Ücretliler (İşçi ve Memur)	1433
Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar (Çiftçi ve Esnaf)	303

3.5. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Kurbanın Türk Veya Yabancı Olmasına Göre Dağılımı

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının kurbanın Türk veya yabancı olmasına göre dağılımı Tablo 6'da, yabancı kurbanların milliyetine göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir. Bu verilere göre kurbanların yaklaşık %93'ü Türk vatandaşı iken, %7'i yabancı çalışanlardan oluşmaktadır. Bu durum Türkiye'de çoğu kaçak olmak üzere yabancı çalışanların sayısı hakkında bir fikir vermektedir. Yine Türkiye'de çalışan yabancıların büyük bir çoğunluğu Suriyeli ve Afgan işçilerden oluşmaktadır. Ülkemizde işsizlik rakamlarının oldukça yüksek olduğu düşünüldüğünde, bu denli yabancı çalışanın ülkemizde çalışıyor olması oldukça manidardır.

Tablo 6. İş Kazası Sonucu Ölüm Vakalarının Kurbanın Türk-Yabancı Olmasına Göre Dağılımı

Milliyet	Ölüm Vaka Sayısı
Türk	1624
Yabancı	112

Tablo 7. İş Kazası Sonucu Ölüm Vakası Sayılarının Yabancı Kurbanın Milliyetine Göre Dağılımı

Yabancı Kurbanların Milliyeti	Ölüm Vaka Sayısı
Suriyeli	40
Afgan	36
İranlı, Özbek, Ukraynalı	6'şar
Rus, Türkmen	4'er
Azeri	3
Gürcü	2
Diğer	5

3.6. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Kazazedenin Örgütlülük Durumuna Göre Dağılımı

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının kurbanın örgütlülük durumuna göre dağılımı Tablo 8'de verilmiştir. Bu verilere göre kurbanların yaklaşık %99'u sendikasız çalışanlardan oluşurken sadece %1'nin sendikalı çalışanlardan oluşmaktadır. Bu durum sendikasız çalışanların örgütlü çalışanlara göre çok daha kötü çalışma şartlarında çalıştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8. İş Kazası Sonucu Ölüm Vakalarının Kazazedenin Örgütlülük Durumuna Göre Dağılımı

Örgütlülük Durumu	Ölüm Vaka Sayısı
Sendikasız	1713
Sendikalı	23

3.7. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Sektörlere Göre Dağılımı

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının sektörlere göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir. ILO ve benzeri uluslararası verileri göre, İnşaat, Maden, Rafineri-Petrokimya, Elektrik, Tarım-Orman-Balıkçılık, Ulaştırma ve benzeri sektörlerin iş kazaları ve meslek hastalıkları açısından riskli sektörler olduğu görülmektedir (CEYLAN H, 2012). Tablo 9'a göre 2019 yılında Türkiye'de en çok ölüm vakası %25 ile en fazla Tarım-Orman sektöründe meydana gelmiştir. Ancak resmi SGK verilerine bakıldığında Tarım-Orman sektörü olarak değerlendirilebilecek faaliyet alanına sahip işletmelerde sadece 68 çalışanın iş kazası sonucu hayatını kaybettiği görülmektedir (SGK, 2019). Bu durum Tarım-Orman iş kolunda çalışanların çok büyük bir kısmının kayıt dışı olarak çalıştığını ve doğal olarak iş kazası sonucu ölümlerin de resmi kayıtlara girmediğini göstermektedir. İSİG verilerine göre İnşaat-Yol sektörü %19 ile ölümcüllük sıralamasında ikinci sırada, Taşımacılık sektörü ise %13 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 9. İş Kazası sonucu Ölüm Vakalarının Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Ölüm Vaka Sayısı
Tarım-Orman	442
İnşaat-Yol	336
Taşımacılık	234
Belediye-Genel İşler	105
Ticaret, Büro	104
Metal	70
Enerji	50
Madencilik	63
Konaklama	47
Gemi-Tersane	44
Tekstil-Deri	36
Diğer	205

3.8. 2019 Yılı Ölüm Vakalarının Kaza Nedenlerine Göre Dağılımı

İSİG verilerine göre 2019 yılında iş kazası sonucu ölüm vakası sayılarının kaza nedenlerine göre dağılımı Tablo 10'da verilmiştir. Bu verilere göre yaklaşık %23 ile trafik kazaları en önemli ölümlü kaza nedeni iken, bunu %16 ile ezilme-göçük ve %15 ile yüksekten düşme takip etmektedir. Trafik kazaları, daha ziyade Taşımacılık sektöründeki kazalara sebebiyet verirken, ezilme-göçük ve yüksekten düşme ise İnşaat sektöründeki ölümlü kazaların en önemli kaza nedenleri arasındadır (CEYLAN H, 2014).

Tablo 10. İş Kazası sonucu Ölüm Vakalarının Kaza Nedenlerine Göre Dağılımı

Ölüm Nedeni	Ölüm Vaka Sayısı
Trafik Kazası	392
Ezilme, Göçük	285
Yüksekten Düşme	259
Kalp Krizi, Beyin Kanaması	202
Zehirlenme, Boğulma	108
Elektrik Çarpması	100
Şiddet	88
Patlama, Yanma	83
İntihar	82
Diğer Nedenler	137

4. ÖLÜMLÜ İŞ KAZALARININ ÖNLENMESİ İÇİN YENİ BİR MODEL

İSG kanunun yürürlüğe girdiği 2013 yılından bu tarafa, 7 yılda toplam 9964 çalışan iş kazası sonucu hayatını kaybetmiştir. Üstelik bu sadece SGK kayıtlarına geçen resmi ölüm vakası sayısıdır. İSG verilerine göre ise bu değer çok daha fazladır. İş sağlığı ve güvenliği genel müdürlüğünün 2020 yılında yayınladığı "İstatistiklerle Türkiye'nin İSG Görünümü" isimli raporuna göre ise Türkiye, 28 AB ülkesiyle kıyaslandığında ölümlü iş kazası sıklığı açısından en kötü performansı gösteren ülkedir. Üstelik en yüksek sıklık hızına sahip Romanya'dan 2 küsur kat daha fazla sıklık hızına sahiptir. Türkiye'nin sıklık hızı, 28 AB ülkesinin ortalamasıyla karşılaştırıldığı zaman ise 4,5 kat daha fazla bir sıklık hızına sahip olduğu görülmektedir (İSG, 2020). Ayrıca ILO'ya veri bildiren ülkeler açısından da sonuç çok farklı değildir. İş kazası sonucu ölümlü kaza sıklığı değeri bir ülkenin insan hayatına verdiği değeri gösteren bir parametredir. İnsan hayatı her türlü ekonomik değer üzerinde. Kazalar çok büyük bir oranda önlenemez olaylardır. Tüm bu unsurlar beraber değerlendirildiğinde, ülkemizin itibarını azaltan ölümlü iş kazalarına çözüm aramanın önemi ortaya çıkmaktadır. Burada bu önemli sorun için 4 aşamalı bir model önermektedir.

I. İş Güvenliği Uzmanlarının Mesleki Bağımsızlığı

İSG profesyonelleri, yani iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve diğer sağlık personelleri, çalışma ortamlarındaki riskleri ortadan kaldırarak veya kabul edilebilir düzeye düşürerek iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemeye çalışan görevlilerdir. Bu görevlilerden özellikle iş güvenliği uzmanlarının maaşlarını ödeyen işverenleri denetlemekle yükümlü olmaları hatta talep ettikleri bazı risk azaltma tedbirlerinin belirli sürelerde alınmaması durumlarda patronlarını Çalışma Bakanlığına şikâyet etme zorunlulukları, eğer bunu da yapmazlarsa ilgili riskten kaynaklanan iş kazalarından sorumlu olmaları, çeşitli etik ve hukuki sorunları ortaya çıkarmaktadır. (NAMAL B, KANBER H, KAVAS M.V,2016; ANONİM, RESMİ GAZETE, 2012). İş güvenliği uzmanları, görevlerini hiçbir baskı altında kalmadan tam bir mesleki bağımsızlıkla yerine getirmelidirler. Özellikle işsiz kalma korkusu, iş güvenliği uzmanlarının yükümlülüklerini yerine getirememelerinde önemli bir faktördür. Bu durum, Türkiye'deki İSG mekanizmasının sağlıklı bir şekilde çalışmamasının belki de ilk nedenidir. İş kazalarını ve iş kazalarından kaynaklanan ölümleri engellemek için bu sorun ortadan kaldırılmalıdır. Aşağıda sıralanan öneriler bu soruna çözüm olabilir.

- Çok tehlikeli ve tehlikeli sektörlerde iş güvenliği uzmanı olarak çalıştırılabilecek kişilerle ilgili çeşitli kısıtlamalara gidilmeli, herkes her sektörde iş güvenliği uzmanı olarak istihdam edilememelidir. Örneğin inşaat sektöründe inşaat mühendisleri, maden sektöründe maden mühendisleri gibi mesleki riskleri bilen uzmanlar çalıştırılmalıdır. İnşaat sektöründe biyoloğun, maden sektöründe ziraat mühendisinin iş güvenliği uzmanı olarak çalıştırılabiliyor olması, sistemin verimliliğini tartışmaya açan bir husustur. Bu kısıtlama hem istihdam edilebilecek kişi sayısını sınırlandıracağı için hem de risklerin algılanmasını kolaylaştıracağı için gereklidir.
- İş güvenliği uzmanları, bir işletmeyle tam zamanlı olarak sözleşme imzaladığında, çalışan temsilcilerinde olduğu gibi 4 sene boyunca, yüz kızartıcı suçlar hariç, görevine son verilememelidir. Mesleki yetersizlik dolayısıyla görevine son verilebilmesi için bakanlık iş müfettişlerinin o uzmanla ilgili olarak vereceği ihtar/ceza puanları baz alınmalıdır. Belirli bir ceza puanını alan iş güvenliği uzmanının sözleşmesi, hiçbir tazminat ödenmeden sonlandırılabilmesi, belirli bir performansı gösteren uzmanın sözleşmesi ise 4 yıldan sonrada otomatik olarak uzamalıdır. Bu durum iş güvenliği uzmanının mesleki bağımsızlık açısından rahat hareket etmesini sağlayacaktır.
- Organize sanayi bölgeleri içerisinde yer alan ve kısmi zamanlı iş güvenliği uzmanı çalıştırma yükümlülüğü olan işletmeler için devlet eliyle organize sanayi bölgelerinin içerisinde Ortak Sağlık Güvenlik Birimleri (OSGB) kurulmalıdır. OSGB'ler, o organize sanayi bölgesindeki tüm işletmelere hizmet verecek şekilde iş güvenliği uzmanlarıyla sözleşme imzalamalı, işletmeler İSG hizmetlerinin ücretini OSGB'lere ödemeli,

OSGB'ler de uzmanlarının maaşını ödemelidir. Bu şekilde maaşını OSGB'lerden alan ve işverenle herhangi bir çıkar ilişkisi olmayan uzmanlar, etkin bir şekilde görevlerini yerine getirebileceklerdir.

- Çok tehlikeli veya tehlikeli sınıfta yer alan, organize sanayi bölgelerinin dışında faaliyet gösteren ve kısmi zamanlı iş güvenliği uzmanı çalıştıran işletmeler ise İSG hizmetlerinin bedelini çalışma il müdürlüklerine yatırmalı, çalışma il müdürlükleri ise o il sınırları içerisinde faaliyet gösteren rastgele bir OSGB'yi o işletmede görevlendirmelidir.
- Devlet A sınıfı, B sınıfı ve C sınıfı iş güvenliği uzmanları için ayrı ayrı asgari ücretler belirlemelidir. Bu durum da görevini yapan bir uzmanın yerine daha düşük maaşla çalışacak bir uzmanla tehdit edilme durumunu ortadan kaldıracığı için önemlidir.

II. İş Kazası Veri Tabanını Güçlendirme

Türkiye'de iş kazaları 3 işgünü içerisinde SGK'ya rapor edilir (RESMÎ GAZETE, 2012). Kazaların doğru bir şekilde kayıt altına alınması hayati bir öneme sahiptir. Çünkü ulusal düzeyde sistemin kazalara sebebiyet veren risk unsurları, bu verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkarılabilir. Yanlış, eksik veya yetersiz bir veri tabanı, yanlış teşhislerin konulmasına, dolayısıyla sorunun sağlıklı bir şekilde çözülememesine sebebiyet verir. Kaza kayıt sistemi, bir hastanenin laboratuvarına benzetilebilir. Laboratuvarda ölçülen değerler hayati bir öneme sahiptir. Çünkü teşhis koyan doktorlar tahlil sonuçlarına göre teşhis koyarlar. Nasıl yanlış tahlil sonucu yanlış teşhise sebebiyet verirse, benzer şekilde yanlış veya eksik bir şekilde kayıt altına alınmış kaza verileri de yanlış veya eksik tedbirleri gündeme getirir ve sorun bir türlü çözülemez. Türkiye'deki durumda maalesef budur. Bunun için;

- Öncelikle bildirilen kazalara ilişkin iş kazası raporundaki tüm bilgiler tam ve eksiksiz bir şekilde doldurulmalıdır. SGK verilerine bakıldığında, doldurulması gereken pek çok kısım doldurulmadığı için "BELİRSİZ", veya "BİLİNMEYEN" ifadelerine sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu durum kazaların analiz edilerek, kök nedenlerin bulunmasını güçleştirmektedir.
- SGK verileri ve İSİG verilerine bakıldığında her yıl ortalama 400 ölüm vakasının kayıtlara hiç girmediği görülmektedir. Üstelik İSİG açıkladığı rakamların minimum rakamlar olduğunu, sadece üyeleri veya gönüllüleri tarafından kendilerine ulaştırılan verileri raporladıklarını, gerçek verilerin ise bunlardan çok daha fazla olduğunu ifade etmektedirler. Zaman zaman resmi kurumlarda bu durumu doğrulamaktadır. Örneğin Türkiye'deki İSG konusunda en üst organ olan İş Sağlığı ve Güvenliği Ulusal Konseyi, Politika Belgesi-2'de kayda alınması gereken meslek hastalığı sayısını 5 kat artırma hedefi koymakla, zımnen bunların kayıt altına alınmadığını kabul etmektedir. Benzer şekilde ölümlü kaza sıklığında Avrupa'da en kötü performansı gösterirken, ölümlü meslek hastalığı sıklığında dünyada en iyi performansı gösteriyor olmamız bilimsel gerçeklerle örtüşmemektedir. Bu sorunun çözümü için, öncelikle İSİG yetkilileri ile temasa geçip bu vakaların niye kayıt altına alınmadığı araştırılmalıdır. Özellikle, iş kazalarını bildirmeyenlere verilecek cezalar ağırlaştırılmalı, bu konuda İş Güvenliği Uzmanlarına ve İş Yeri hekimlerine de sorumluluklar verilmelidir. Örneğin ölümlü iş kazalarını işverenin dışında, İSG profesyonelleri de kendi sistemleri üzerinden SGK'ya bildirmelidirler.
- Veri tabanını güçlendirmek için üçüncü bir adım ise, özellikle ölümlü iş kazaları için, ayrı ve çok daha detaylı bir kaza raporu düzenlenmelidir. Burada öncelikle ölüm vakalarının en yoğun yaşandığı "İnşaat" ve "Maden" sektörlerine özel kaza raporları oluşturulmalıdır. Örneğin, bir çalışanın daha önceden iş kazasına karışıp karışmadığı veya hangi yükseklikten düştüğü, olay esnasında yaptığı işle ilgili bir diplomasının veya mesleki yeterlilik belgesinin olup olmadığı gibi bilgiler kazaların kök nedenleri hakkında kaza analizcilerine bir fikir verebilir.

III. İş Kazası Veri Tabanının Analizi

İSG konusunda ulusal düzeyde karar alan, mevzuat oluşturan kişi veya kurumların etkin kararlar alabilmeleri için sistemin aksayan yönlerini bilmeleri gerekir. Kaza verileri, sistemin risk oluşturan ve sağlıklı bir şekilde çalışmayan yönlerini tespit etmede kritik öneme sahiptir. Zaten yüzbinlerce kazanın kayıt altına alınarak bir veri tabanının oluşturulmasının asıl nedeni sistemin aksayan yönlerini ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle, büyük zahmetlerle oluşturulan kaza veri tabanı detaylı bir şekilde analiz edilmelidir. Bu konuda araştırma yapmak isteyen herkese, özellikle üniversitelerde çalışan akademisyenlere, sendikaların AR-GE birimlerine ve nu konuda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına her türlü kolaylıklar gösterilmeli hatta çeşitli teşvikler verilmelidir.

IV. Denetim

İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı açısından işletmeleri denetleme görevi Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı (RTB) tarafından yerine getirilmektedir. RTB iş müfettişleri programlı veya program dışı teftişler yapmakta, İSG mevzuatı açısından denetimler yapmaktadır. Çoklu ölümlü, ölümlü veya uzuv kayıplı iş kazalarının belirli bir kısmı bu teftişler kapsamında denetlenmektedir.

Ölümlü iş kazalarının önlenmesi ile ilgili geliştirilen bu modelde, tüm ölümlü iş kazalarının derhal bakanlığa bildirilmesi ve en az 2 iş müfettişi tarafından detaylı bir şekilde incelenmesi önerilmektedir. İşveren tarafından hazırlanan kaza raporunun dışında, iş müfettişleri tarafından ayrıca ve çok daha detaylı bir kaza raporunun hazırlanması ve ölümlü kazalarla ilgili ayrıca bir veri tabanının oluşturulması planlanmaktadır. Özellikle Türkiye'de ölümlü kazaların yoğunlaştığı inşaat ve maden sektörleri için özel kaza raporları oluşturulmalıdır. Örneğin inşaat sektöründe yüksekte düşme sonucu oluşan ölüm vakasında, çalışanın kaç metre yüksekte düştüğü, kazazedenin yüksekte düşmesine sebebiyet verecek tıbbi bir rahatsızlığının olup olmadığı, kullandığı ilaçlar ve bu ilaçların dikkat dağınıklığı, konsantrasyon bozukluğu gibi yan etkilerinin olup olmadığı gibi pek çok parametre raporlanmalıdır. Bu kaza raporları sektörler bazında standart haline getirilmelidir. Bu şekilde raporlanan veriler hem hukuki süreci kolaylaştıracak hem de bu verilerin analizi ile ölümlü kazaların nedenlerini ortaya koymak mümkün olacaktır.

Bu denetimlerin dışında, ölümlü kazaların yoğunlaştığı riskli sektörler kamuoyuna ilan edilmeli ve o sektörlerdeki tüm işletmelerin ertesi yıl içerisinde denetleneceği ilan edilmeli ve denetlenmelidir. Örneğin, İSG genel müdürlüğü inşaat sektörünün en ölümcül sektör olduğunu ilan etmeli, 2021 yılı içerisinde inşaat sektöründe faaliyet gösteren tüm işletmelerin denetleneceğini ilan etmelidir. Bu amaçla yeterli sayıda iş müfettişi belirli bir ilde görevlendirilmeli ve çok hızlı bir şekilde en temel iş güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığı denetlenmelidir. Örneğin, çalışanların İSG eğitimi alıp-almadıkları, kişisel koruyucu malzeme kullanıp-kullanmadıkları, sigortalarının olup-olmadığı, mesleki yeterlilik belgelerinin olup-olmadığı, iskelelerin mevzuata uygun olup-olmadığı gibi gözle muayene edilebilecek veya basit bir sorgulamayla anlaşılacak temel konular denetlenmelidir. Tespit edilen tüm aksaklıklarla ilgili hem İSG profesyonellerine hem de işverenlere **mevzuatta görülen tüm yaptırımlar uygulanmalıdır**. Devlet bu yaptırımların ağır olduğunu ve ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorsa, bu cezaları makul düzeylere düşürmeli ancak mevzuatta olan tüm yaptırımlar uygulanmalıdır. Çoğu zaman ölümcül kazalarının temelinde yatan kök nedenin en basit İSG tedbirlerine uymamaktan kaynaklandığı unutulmamalıdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İş kazaları ve meslek hastalıkları çok büyük oranda önlenemez olaylardır. **İnsan hayatı her türlü ekonomik değer üzerinde**. Çalışanların ölmesi, ağır yaralanması, uzuvlarını kaybetmeleri veya ömür boyu iş göremez hale gelmeleri, iş kazalarının en kabul edilemez

sonuçlarındandır. Oluşan maddi kaybın dışında, ülkelerin iş kazalarından dolayı itibar kaybetmesi de önemli bir problemdir. Özellikle soma maden kazasında olduğu gibi, çoklu ölümlü iş kazaları ülkelerin tüm dünyadaki algısını bozmaktadır.

Resmi kayıtlara göre, son yıllarda Türkiye ortalama 1500 çalışan iş kazalarından dolayı hayatını kaybetmektedir. Türkiye ölümlü iş kazası sıklığında Avrupa'da en kötü performansı, dünyada ise en kötü performanslardan birini sergilemektedir. 2003 yılından bu yana iş güvenliği ile ilgili pek çok adım atılmış olmasına karşın, İSG verilerinde arzu edilen iyileşme sağlanamamış, hatta iş kazası sayısı gibi bazı verilerde bozulma bile olmuştur. Bu sıkıntının temelinde üç temel neden yatmaktadır. Bunlardan ilki İSG verilerinin sağlıklı bir şekilde kayıt altına alınmıyor olmasıdır. Veri tabanındaki eksiklikler ya da yanlışlıklar, ulusal düzeydeki karar alıcılar için doğru bir karar destek mekanizmasının oluşturulmasına engel olmaktadır. İkincisi, İSG profesyonellerinin özellikle iş güvenliği uzmanlarının kendilerine maaş ödeyen işverenleri denetlemeleri, dolayısıyla mesleki bağımsızlıklarının olmamasıdır. Bu durum, işverenin müsaade ettiği kadar işyeri güvenliği anlamına gelmektedir. Üçüncüsü ise, mevcut yasal İSG mevzuatının işverenleri ekonomik olarak olumsuz etkileyebilir anlayışıyla uygulanmamasından kaynaklanmalıdır. Ayrıca mevcut mevzuatı uygulamamak, aynı alanlarda faaliyet gösteren işletmeler arasında haksız rekabete de yol açmaktadır. Burada ölümlü iş kazalarına karşı önerilen yeni model ile tüm bu sorunlar aşılabilir. Avrupa birliğine sonradan katılan Romanya, Bulgaristan gibi ülkeler bile çok kısa zamanda İSG mekanizmalarını iyileştirmişler ve Türkiye'den çok daha iyi performans sergilemektedirler. Türkiye'den sosyoekonomik açıdan çok daha geride olan bu gibi ülkelerin kısa zamanda sistemlerini iyileştirmiş olmaları, problemin çözümünü çok da güç olmadığını ortaya koymaktadır. Türkiye'de de verilere dayalı olarak yapılacak çalışmalarla sistemin aksaklıkları ortadan kaldırılabilir.

KAYNAKLAR

HARRİNGTON J.M., GİLL F.S., AW T.C., GARDİNER K. (1998) Occupational Health; 4th Edition

Anonymous, ILO, (2019), Safety and health at the heart of the future of work, <https://safety4sea.com/ilo-2-78-million-workers-die-from-occupational-accidents-annually/> Access Date: 10.07.2020.

HÄMÄLÄİNEN, P.; TAKALA, J.; BOON KIAT, T. (2017). Global Estimates of Occupational Accidents and Work-related Illnesses 2017 (XXI World Congress on Safety and Health at Work, Singapore, Workplace Safety and Health Institute).

RESMİ GAZETE (2012), 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, No: 28339, 30.06.2012.

ANONİM, (2020) <http://isigmeclisi.org/hakkimizda>

RESMİ GAZETE (2003), 4857 sayılı İş Kanunu, Resmi Gazete No: 25134, 10.06.2003.

CEYLAN H. (2014), Yılında Türkiye'de Meydana Gelen Ölümlü İş Kazalarının Analizi. International Journal of Engineering Research and Development, 8(1), 20-30. DOI: 10.29137/umagd.346136 (2016)

CEYLAN H. (2012), Analysis of Occupational Accidents According To The Sectors In Turkey. Gazi University Journal of Science, 25(4), 909-918.

SGK, (2019), İstatistik Yıllığı, SGK Yayınları, Ankara, <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler> - Access Date 16.10.2020.

CEYLAN H, (2014), Türkiye'de İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Analizi. International Journal of Engineering Research and Development, 6 (1), 1-6. DOI:10.29137/umagd.346068

İSG, 2020, İSG Genel Müdürlüğü, İstatistiklerle Türkiye'nin İSG Görünümü, Ankara.

NAMAL B., KANBER H., KAVAS M. V. (2016). İş güvenliği uzmanlarının ücretlerini denetledikleri kurumlardan almaları nedeniyle karşılaştıkları etik sorunlar. Türkiye Biyoetik Dergisi, Vol. 3, No. 3, 146-164.

ANONİM, RESMİ GAZATE, (2012), İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete No: 28512, 29.12.2012.